

2011. aastal teostatud põllulindude seire aruanne

Töö teostaja: Põllumajandusuuringute Keskus, kontaktisik Riho Marja e-mail: rmarja@pmk.agri.ee
Tartu, 2011

Käesolev analüüs käsitleb Põllumajandusuuringute Keskuse poolt korraldatud põllulindude seire tulemusi 2011. aastal. Loendused viidi läbi kahes piirkonnas: Lõuna-Eesti seirepiirkond (hõlmas Võrumaad, Põlvamaad ja Valgamaad) ning Kesk-Eesti seirepiirkond (hõlmas Jõgevamaad, Järvamaad ja Lääne-Virumaad). Mõlemas piirkonnas oli kokku 33 seireala. Alade toetustüübiline jaotus oli nii Kesk- kui ka Lõuna-Eesti piirkonnas järgmine:

- 11 mahepõllumajandusega tegelevat põllumajandustootjat (MAHE);
- 11 keskkonnasõbraliku majandamise põhi- ja lisategevusega tegelevat põllumajandustootjat (KSM);
- 11 referentspõllumajandustootjat (ÜPT) (põllumajandustootjad, kes ei ole liitunud MAHE ja KSM toetuse kohustusega).

Loendamiseks kasutati 100 m laiust loendustransekti ja transektloenduse meetodikat. Loendused toimusid kõigil transektidel kolmel korral perioodil aprilli lõpp – juuni keskpaik. Loendati nii põllumajandusmaastikele iseloomulikke indikaatorliike (pesitsevaid isendeid) kui ka põllul toituvaid isendeid (nn toitekülalisi). Analüüsides kasutati järgmisi näitajaid: pesitsevate liikide arv, kõigi liikide (pesitsejad ja toitujad) arv, pesitsevate isendite arv, pesitsevate isendite arv ilma põldlõokeseta, kõigi isendite (pesitsejad ja toitujad) arv, pesitsevate lindude Shannoni mitmekesisuse indeks ja loomtoiduliste lindude arv.

Kesk-Eesti seirepiirkond

Kesk-Eesti piirkonna transektidel registreeriti kolmekordse loenduse tulemusel potentsiaalsete pesitsejatena kokku 14 liiki ja 241 paari linde. Toitekülalistena registreeriti piirkonnas 17 linnuliiki ja kokku 376 toitekülalist lindu.

Pesitsevatest liikidest domineeris Kesk-Eesti seirepiirkonnas põldlõoke; järgnesid kadakatäks, kiivitaja ja sookiur. Ülejäänud liike kohati loendustransektidel 2011. aastal valdavalt vaid üksikjuhtudel. Samaselt varasemate aastate loendustulemustele oli kõige arvukam liik jällegi põldlõoke. Kadakatäksi ja sookiuru kohati valdavalt ainult MAHE aladel. Kiivitajat seevastu kõige rohkem ÜPT aladel. Muid liike kohati vaid üksikjuhtudel ja reeglina MAHE aladel.

2011. aasta linnuseire tulemuste järgi võib nentida, et enamikel juhtudel analüüsitud linnunäitajad Kesk-Eesti piirkonna eri toetustüübiga ettevõtetes oluliselt ei erinenud. Linnunäitajatest olid pesitsevate paaride arv ilma põldlõokeseta ja Shannoni mitmekesisuse indeks MAHE aladel statistiliselt usaldusväärsemalt kõrgemad kui KSM aladel. Trendina saab Kesk-Eesti piirkonnas välja tuua, et kõrgemad linnunäitajad saadi MAHE aladel, keskmised ÜPT aladel ning madalaimad tulemused KSM aladel.

Analüüsis selgus, et MAHE aladel olid keskmiselt 57% kõrgemad linnunäitajad kui KSM seirealadel ja 31% kõrgemad kui ÜPT aladel.

Loomtoidulisi linde oli 2011. aastal kõige rohkem MAHE aladel, keskmiselt ÜPT aladel ja kõige vähem KSM aladel. Jättes analüüsist välja põldlõokese kui kõige arvukama loomtoidulise linnu, on tulemus oluliselt erinevam: MAHE aladel esines üle 10 korda rohkem loomtoidulisi linde kui KSM aladel ning 4 korda rohkem linde kui ÜPT aladel. Suure tõenäosusega on MAHE alade kõrgema loomtoiduliste lindude arvukuse üheks põhjuseks sünteetiliste pestitsiidide ja mineraalväetiste kasutamise keeld, mistõttu säilib lindudele suurem toiduresurss.

Lõuna-Eesti seirepiirkond

Lõuna-Eesti piirkonna loendustransektidel registreeriti kolmekordse loenduse tulemusel potentsiaalsete pesitsejatena kokku 17 liiki ja 317 paari linde. Toitekülalistena registreeriti piirkonnas 33 linnuliiki ja kokku 329 toitekülalist lindu.

Pesitsevatest liikidest domineeris Lõuna-Eesti seirepiirkonnas põldlõoke; järgnesid kadakatäks, sookiur, kiivitaja, pruunselg-põõsalind, talvike, soo-roolind ja võsa-ritsiklind. Ülejäänud liike kohati

Lõuna-Eesti loendustransectidel 2011. aastal oluliselt vähem (mõned üksikvaatlused). Samaselt varasemate aastate loendustulemustele oli kõige arvukam liik põldlooke (arvukus kõrgeim KSM ja ÜPT toetustüüpidega ettevõtetes). Kadakatäksi arvukus oli seevastu kõrgeim MAHE toetustüübiga ettevõtetes. Kiivitajat registreeriti kõige rohkem ÜPT ja KSM aladel. Muid liike kohati valdavalt vaid üksikjuhtudel.

2011. aasta linnuseire tulemuste järgi võib nentida, et linnunäitajad Lõuna-Eesti piirkonna eri toetustüübiga ettevõtetes oluliselt ei erinenud. Trendina saab siiski Lõuna-Eesti piirkonnas välja tuua, et kõrgeimad tulemused saadi MAHE aladel, keskmised tulemused KSM ning madalaimad ÜPT aladel. Analüüsitud linnunäitajatest oli ainult pesitsevate paaride arv suurim KSM aladel, keskmine MAHE ja väikseim ÜPT aladel.

Analüüsis selgus, et MAHE aladel olid keskmiselt 51% kõrgemad linnunäitajad kui KSM ja 21% kõrgemad linnunäitajad kui ÜPT aladel.

Kõige rohkem esines seireandmetele tuginedes Lõuna-Eesti piirkonnas loomtoidulisi linde 2011. aastal KSM aladel, seejärel MAHE aladel. Madalaim loomtoiduliste lindude arv oli ÜPT aladel. Jättes analüüsist välja kõige arvukama linnuliigi (loomtoidulise põldlooke), selgus, et MAHE ettevõtetes loendati küll poole rohkem loomtoidulisi linde kui KSM ja ÜPT ettevõtetes, kuid see erinevus polnud nii märkimisväärne kui 2010. aastal. Siiski viitab see taas MAHE ettevõtete paremale elupaigakvaliteedile, sest MAHE ettevõtetes on keelatud sünteetiliste pestitsiidide ja mineraalväetiste kasutamine.

Piirkondadevaheline võrdlus

Kesk-Eesti ja Lõuna-Eesti seirepiirkondade võrdlusel selgus, et Lõuna-Eesti piirkonnas olid analüüsitud linnunäitajad selgelt kõrgemad. See on ilmselt seotud madalama tootmisintensiivsusega (Kesk-Eestis kasutatakse rohkem sünteetilisi pestitsiide kui Lõuna-Eestis).

Lõuna-Eesti MAHE seirealade linnustiku näitajad olid enamikel juhtudel statistiliselt oluliselt kõrgemad kui Kesk-Eesti MAHE, KSM ja ÜPT seirealade linnunäitajad. Lõuna-Eesti KSM ja ÜPT alade linnustiku näitajad olid samuti enamikel juhtudel kõrgemad kui Kesk-Eesti KSM ja ÜPT alad, kuid need erinevused polnud alati statistiliselt usaldusväärsed.

Samaselt üldlinnustiku näitajatele oli Lõuna-Eesti seirepiirkonnas rohkem loomtoidulisi linde (ka ilma põldlookeseta) ja segatoidulisi linde kui Kesk-Eesti piirkonnas. Loomtoiduliste lindude arvu (arvestamata põldlookest) erinevused ettevõtete toetustüüpide vahel tulid analüüsil selgelt välja: MAHE aladel oli rohkem loomtoidulisi linde kui KSM ja ÜPT aladel.

Analüüsis kasutatud linnunäitajate muutus on oluline pikemas perspektiivis, et saada trende ettevõtete toetustüüpide ja nende tegeliku mõju kohta. Kuna keskkonnatoetuste eesmärgiks on seatud linnustiku seisukorra parandamine või vähemalt stabiilsuse püsimine, siis eelkirjeldatud näitajad ei tohiks 5 aasta pikkusel perioodil langeda.